

Procesvoorstel Wijkuitvoeringsplan Crabbefhof: Gas(t)vrij Crabbefhof!

Algemeen

Wat is een wijkuitvoeringsplan

Een wijkuitvoeringsplan is een plan om de gebouwen in een bepaald gebied aardgasvrij te maken. Met andere woorden een plan gericht op de uitvoering, bedoeld om alle gebouwen in een wijk aardgasvrij te maken. De gemeente heeft de regie, maar een uitvoeringsplan wordt altijd samen gemaakt met de wijkbewoners en de partners die in de wijk aanwezig zijn. Een wijkuitvoeringsplan kent geen blauwdruk; elke wijk is anders, en dat heeft gevolgen voor wat er moet gebeuren en hoe er wordt samengewerkt.

Een wijkuitvoeringsplan is gericht op uitvoering en geeft aan hoe een buurt of wijk aardgasvrij wordt. Het is een meer gedetailleerde uitwerking van de Transitievisie Warmte en draagt bij aan de onderbouwing voor het wijzigen van het omgevingsplan.

Waarom een wijkuitvoeringsplan

Het maken van een wijkuitvoeringsplan is een onderdeel van het Klimaatakkoord. Het is een concretisering van de Transitievisie Warmte en beschrijft de technische oplossing voor de buurt of wijk en de stappen die door de verschillende partijen moeten worden gezet om het doel of het gekozen alternatief te behalen. Het wijkuitvoeringsplan kent geen vooraf vastgesteld format, maar bevat in ieder geval een beschrijving van het duurzaam warmtealternatief dat beschikbaar is voor de gebouwen, en welke maatregelen er getroffen moeten worden om tot de gewenste situatie te komen. Hier ligt een nadrukkelijke relatie met andere sporen zoals het Nationaal Isolatie Programma.

Het opstellen van een wijkuitvoeringsplan is een nieuwe volgende stap richting een aardgasvrije wijk. Het is een nieuwe en nog redelijk onbekende aanpak die we samen gaan doorlopen. We gaan met elkaar uitdagen en successen ontdekken!

Gas(t)vrij Crabbefhof!

Wie zijn erbij betrokken en wat is hun rol

Bewoners zijn de belangrijkste partners. Zonder hen geen Gas(t)vrij Crabbefhof! Voordat we met hen in gesprek kunnen, zullen we eerst onderling afspraken moeten maken over onze samenwerking, onze verantwoordelijkheden en onze verhouding tot elkaar.

Belangrijke partners in deze fase van het proces zijn:

- de gemeente

De gemeente heeft de regierol bij het opstellen van wijkuitvoeringsplannen. Dat betekent niet dat de gemeente als zelf doet of bepaalt. De gemeente draagt zorg voor de samenhang op het gebied van maatschappelijke waarden en belangen, communicatie, het tempo, een toekomstbestendig energiesysteem, investeringsagenda's en de daarbij behorende plannings van de diverse partners en andere ontwikkelingen.

- de woningcorporaties Trivire en Woonbron

De woningcorporaties zijn eigenaar en beheerder van een groot aantal panden in de wijk. Ze fungeren nu als startmotor van de warmtetransitie. De corporaties gaan de komende jaren verder met het verduurzamen van hun vastgoed.

- HVC

HVC is het warmtebedrijf dat het warmtenet aanlegt en exploiteert.

- Stedin

Stedin draagt zorg voor een betrouwbare energievoorziening. Daarvoor verzwaart Stedin de komende jaren het elektriciteitsnet en speelt Stedin een belangrijke rol in de vervanging en/of sanering van de huidige gasleidingen.

- Energiehulp

De Energiehulp helpt inwoners die te maken hebben met energiearmoede. Ze brengen kleine energiebesparende maatregelen aan en bieden een luisterend oor.

Alle partners zijn bereid om een bijdrage te leveren in vorm van tijd en expertise.

In een volgende fase zorgen we ervoor dat ook andere partijen aansluiten, zoals bijvoorbeeld Drechtse Stroom, ContourDeTwern, LSA, etc. Zij vormen een tweede schil en/of een klankbordgroep in de uitvoering.

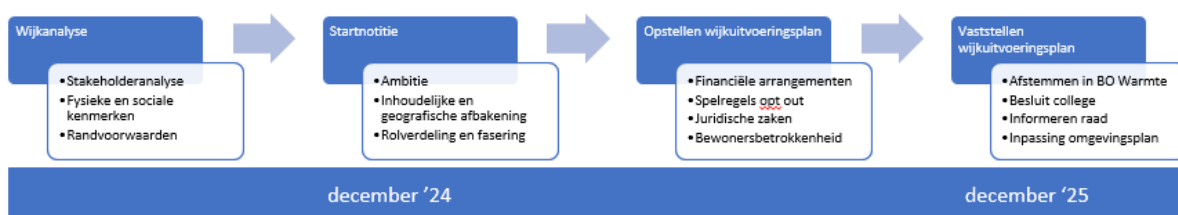
Wat zijn de gezamenlijke spelregels voor dit proces

De overstap naar een andere manier van verwarmen is complex. Het raakt bewoners achter de voordeur. Vanuit de partners zijn dan ook belangrijke randvoorwaarden meegegeven die we gedurende het hele proces telkens tegen het licht houden:

- a. De wijk en de inwoners staan centraal.
- b. Draag een positief, duidelijk en eerlijk verhaal uit. Wees eerlijk over onzekerheden, kosten en plannings.
- c. Zorg voor een goed aanbod aan inwoners, zowel op de kosten voor de techniek als op de ontzorging. Ruim zolders op indien nodig!
- d. Wees duidelijk over het alternatief en als er geen gebruik gemaakt wordt van dat alternatief. Geef aan wat de voorwaarden zijn.
- e. Kijk naar koppelkansen, maar maak het niet te ingewikkeld. Kijk hierbij naar de mogelijkheden van eventuele aanpassingen in de plannings en niet naar de onmogelijkheden.
- f. Wees eerlijk naar elkaar toe over uitdagingen en onzekerheden waar we tegen aan lopen, zoals plannings die niet gehaald worden.
- g. Zorg dat de wettelijke voorwaarden om instrumenten als de aanwijsbevoegdheid in te kunnen zetten op tijd in orde zijn.

Hoe nu verder

Stappenplan

Grofweg kunnen de volgende stappen onderscheiden worden:

1. Wijkanalyse

Een analyse van de wijk bevat een overzicht van alle partners, fysieke en sociale kenmerken en beleidskaders waar rekening mee moet worden gehouden. Voor Crabbefhof is al veel inzichtelijk gemaakt in het kader van het Nationaal Programma Dordt West. Ook is al een eerste stap gezet in het inzichtelijk krijgen van de verduurzamingsplannen en -planningen van de woningcorporaties, waarmee HVC al een eerste schets heeft gemaakt van het verdichtingspotentieel van het huidige warmtenet. Dit wordt de komende maanden verder uitgewerkt voor heel Crabbefhof.

Rond de zomer starten we met een belangrijke stap die nog gezet moet worden: het betrekken van de inwoners van de wijk. Wie zijn de wijkbewoners, hoe kijken ze aan tegen de hele omschakeling naar een aardgasvrije wijk? Wat zijn hun zorgen, wensen en behoeften? Wat speelt er, en moet er wellicht eerst worden opgelost? Zijn er wijkbewoners die actief mee willen denken in een klankbordgroep? Hiervoor een kwalitatief en kwantitatief onderzoek nodig. Dat kan bijvoorbeeld via de wijkmanager van de gemeente en de verschillende complexbeheerders van de woningcorporaties. Ook gaan we natuurlijk in gesprek met de wijkbewoners via speciale bewonersavonden of we sluiten aan bij activiteiten die al door andere partners worden georganiseerd.

2. Opstellen startnotitie

Stap 2 is het opstellen van een startnotitie. Dat klinkt misschien dubbel, omdat de aanleg van en de aansluiting op het warmtenet van corporatiebezit al is gestart. Het meenemen van de andere doelgroepen echter nog niet. In de startnotitie worden de ambities, randvoorwaarden en de fysieke afbakening van het gebied vastgelegd. Ook een beschrijving van de interne organisatie, de samenwerking, planning en begroting maken hier onderdeel van uit. Het resulteert in een samenwerkingsovereenkomst met betrokken partijen waarin de verschillende rollen en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd.

In maart en april zijn hiervoor twee brainstormsessies georganiseerd waaraan verschillende disciplines vanuit de gemeente, Trivire en Woonbron, HVC, Stedin en de Energiehulp deelnamen. Er is consensus over wat een wijkuitvoeringsplan is en dat we voor deze fase met de juiste partners aan tafel zitten. Wel leven er zorgen over de snelheid waarmee we woningen moeten verduurzamen en de (financiële) randvoorwaarden vanuit het Rijk die nog niet op orde zijn. Dat nemen we natuurlijk mee in het hele traject en bij de fasering (natuurlijke overstap bij een collectieve installatie kan eenvoudiger dan bij een individuele installatie), maar vormt geen barrière om te starten zoals hierboven omschreven.

We verwachten in het Bestuurlijk Overleg Warmte van december een conceptversie van de startnotitie op te leveren.

3. Opstellen uitvoeringsplan

Het opstellen van een uitvoeringsplan neemt ongeveer een jaar in beslag. Het voorkeursalternatief voor warmte in Crabbefhof is het collectieve warmtenet van HVC. Daar hoeven we geen keuze over te maken. Wel moeten er spelregels komen voor wie niet aan wil sluiten op het collectieve systeem (opt out), de technische inpassing (verzwaring van het elektriciteitsnet), financiële consequenties voor wijkbewoners, de ruimtelijke inpassing (koppelkansen, planningen rioolvervanging/gasnetvervanging), etc.

Gedurende dit traject betrekken we de wijk. Hoe we dat doen, leggen we vast in een aanpak bewonerbetrokkenheid. Er zijn verschillende niveaus, variërend van informeren tot zelfbestuur. Gelet op de complexiteit en het feit dat het voorkeursalternatief voor aardgas in Crabbehof al vastligt, is het advies om in te zetten op informeren, inspreken en consulteren. En natuurlijk zorgen we er hierbij voor dat we zoveel mogelijk meebewegen op dat wat de inwoners van de wijk nodig hebben. Het is van belang ook hierin gezamenlijk op te trekken met onze partners. Conflicterende boodschappen en acties werken verwarrend richting de wijk en verstoren het proces wat we met z'n allen doorlopen. De verwachting is dat we in november een aanpak bewonersbetrokkenheid kunnen voorleggen.

4. Vaststellen uitvoeringsplan

Een uitvoeringsplan wordt onder de nieuwe Omgevingswet gezien als een vrijwillig programma dat moet worden vastgesteld door het college. Het programma vormt de onderbouwing voor het wijzigen van het omgevingsplan als we gebruik maken van bijvoorbeeld de aanwijsbevoegdheid. Het ligt daarom voor de hand om de raad vroegtijdig te betrekken en op de hoogte te houden, aangezien de raad het omgevingsplan vaststelt.

Rol BO Warmte

Het BO Warmte krijgt gedurende dit proces de rol van stuurgroep. De belangrijkste taak is het vervullen van een initiërende, signalerende en doelstellingen bewakende rol. Het BO Warmte geeft advies op het uitvoeringsplan. Het college stelt het uitvoeringsplan vast. Dit zal verder worden uitgewerkt in het projectplan.

Welk beleid ligt hieraan ten grondslag

Het overstappen naar andere bronnen dan aardgas om onze woningen en andere gebouwen te verwarmen komt niet uit de lucht vallen. Hier liggen verschillende uitgangspunten en beleidsnota's onder. Hieronder een korte samenvatting.

Klimaatbeleid: mondiaal, Europees en landelijk

In 2015 is het Klimaatakkoord van Parijs ondertekend door 195 landen. Afgesproken is dat de gemiddelde temperatuur op aarde niet meer dan 2°C mag stijgen. Landen streven ernaar om het zelfs tot 1,5°C te beperken. In 2021 zijn deze afspraken in Glasgow herbevestigd. In Europa zijn deze mondiale afspraken vastgelegd in de Klimaatwet. Met de vaststelling hiervan medio 2021 is de doelstelling om in 2030 40% minder CO₂ uit te stoten dan in 1990 verhoogd naar 55%.

Op haar beurt heeft het Rijk deze doelstellingen ook vastgelegd in de nationale Klimaatwet. Hoe deze doelen moeten worden gehaald ligt vast in het Klimaatplan. Het eerste Klimaatplan geldt voor de periode 2021-2030. De inhoud van het Klimaatplan is voor een belangrijk deel gevormd door de hoofdlijnen uit het Klimaatakkoord dat in 2019 tot stand is gekomen met betrokkenheid van meer dan 100 maatschappelijke en private partijen.

De aanpak voor de Gebouwde Omgeving is in 2022 opgenomen in het Programma Versnelling verduurzaming gebouwde omgeving. In dit kader van belang dat voor de CO₂-reductie voor de gebouwde omgeving is opgenomen dat dit overeenkomt met het verminderen van het aardgasverbruik in gebouwen. Naast reductie van de hoeveelheid aardgas is het noodzakelijk om in zijn algemeenheid te zetten op het verminderen van de vraag naar energie (elektriciteit en warmte).

Er komen grote wetswijzigingen aan op het gebied van warmte:

- Wet collectieve Warmte (Wcw, geplande ingangsdatum 1 januari 2025)

Deze wet moet ervoor zorgen dat er sneller en meer gebouwen aangesloten kunnen worden op collectieve warmtesystemen. Er worden onder andere eisen gesteld aan een warmtebedrijf en de te hanteren tarieven. Het vaststellen van een warmtekavel komt ook voort uit deze wet. De warmtekavel wordt vastgesteld door het college gelijktijdig met het aanwijzen van een warmtebedrijf die voor een lange periode warmte levert binnen de aangewezen kavel. Hiervoor gelden allerlei eisen en randvoorwaarden.

- Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw, geplande ingangsdatum 1 januari 2025)
De Transitievisie Warmte wordt een verplicht programma in het kader van de Omgevingswet, ingegeven vanuit de Wgiw, waaruit een aanpak volgt voor de gemeente voor een aardgasvrije gebouwde omgeving. Een belangrijk onderdeel van het warmteprogramma is het mogelijk inzetten van instrumenten die de gemeente gaat krijgen met de inwerkingtreding van de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie. Een voorbeeld hiervan is inzetten van de aanwijsbevoegdheid. Hiermee krijgt de gemeente de mogelijkheid om in het omgevingsplan gebieden aan te wijzen die overgaan op een duurzame warmtevoorziening en waar dus het aardgasnet wordt verwijderd. Hieraan zijn wel belangrijke voorwaarden gekoppeld.

Lokaal beleid

a. Regionale Energiestrategie 1.0

In 2021 heeft de raad de Regionale Energiestrategie 1.0 vastgesteld. Hierin is opgenomen hoe we als regio inzetten om het reduceren van de CO₂-uitstoot in 2030, het tussentijdse doel richting een klimaatneutrale regio. Er zijn lijnen uitgezet voor energiebesparing, energieopwek, aardgasvrij en een toekomstbestendig energiesysteem.

b. Transitievisie Warmte 2021

In 2021 is ook de Transitievisie Warmte 2021 door de raad vastgesteld. Per wijk is opgenomen welk warmtealternatief de voorkeur heeft en binnen welke termijn we aan de slag gaan. De Transitievisie Warmte wordt in 2025 geactualiseerd en omgeschreven naar een warmteprogramma zoals opgenomen in de Omgevingswet.

c. Programma Energietransitie 2023-2026

In mei 2023 heeft de raad het Programma Energietransitie 2023-2026 vastgesteld. Voor drie prestatielijnen zijn ambities en doelen geformuleerd. Deze zijn ambitieuzer dan opgenomen in de Regionale Energiestrategie, vanwege de ambitie van het college om in 2040 een klimaatneutrale stad te zijn. We zetten in op 30% energiebesparing in 2030, 0,19 TWh aan opwek in 2030 en 20.000 woningequivalenten aangesloten op het warmtenet in 2030. Crabbehof is benoemd als wijk die als eerste aardgasvrij(ready) is in 2030.

d. Versnellingsprogramma Drechtsteden 100% aardgasvrij

In 2023 is regionaal onderzocht of we op koers liggen om de doelstellingen uit de RES te halen. De conclusie was dat het tempo flink omhoog moet, bijvoorbeeld met het aansluiten van bestaande woningen op het warmtenet. In januari 2024 is daarom met alle partners het Versnellingsprogramma Drechtsteden 100% aardgasvrij ondertekend. Hierin staan onder andere afspraken over hoe we samenwerken en wat we daarbij van elkaar kunnen verwachten.

e. Convenant Samenwerken in de buitenruimte

De convenantpartners, Stedin, HVC, Evides en de gemeente, hebben allemaal een grote opgave in de openbare ruimte. Naast de standaard onderhoudswerkzaamheden zijn dit klimaatadaptatie, de energietransitie en de groei van de stad. Partijen hebben afgesproken om planbare opgaves op elkaar

Goedgekeurd in BO Warmte Dordrecht op 13 juni 2024

af te stemmen om hiermee de overlast voor de inwoners zoveel mogelijk te beperken en de werkzaamheden zo efficiënt mogelijk uit te voeren.